

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

УДК 347.191.1

Т. В. ДУДЕНКО,
асистент кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАКЛАДИ КУЛЬТУРИ ЯК РІЗНОВИД НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У статті на підставі аналізу положень законодавства надається розгорнута характеристика закладів культури як неприбуткових організацій. Досліджено правовий статус окремих різновидів закладів культури, а також сформульовано пропозиції стосовно вдосконалення законодавства в частині участі вказаних суб'єктів у цивільних правовідносинах.

Ключові слова: заклади культури, культурні цінності, суб'єкти цивільних прав, неприбуткові організації.

Постановка проблеми. Сьогодні, в умовах стрімкого розширення ринку предметів мистецтва, актуальною постає проблема цивільного обороту культурних цінностей, а також суб'єктів відповідних правовідносин. Серед різноманітних суб'єктів прав на культурні цінності окремий інтерес привертають заклади культури, що зумовлюється їх особливим правовим статусом.

Аналіз останніх матеріалів. Дослідженню питань діяльності некомерційних організацій останнім часом присвячувались роботи таких вчених, як М. К. Галянтич [1], О. Н. Гура [2], В. В. Кочин [3], І. В. Спасибо-Фатєєва [4], Н. Ю. Філатова [5] та ін. Разом із тим проблемам участі у цивільних правовідносинах культурних закладів як різновиду таких організацій в юридичній літературі майже не приділялося уваги.

Ураховуючи вказане, **метою** цієї статті є комплексне дослідження системи закладів культури як неприбуткових організацій, що можуть виступати суб'єктами цивільних правовідносин, які виникають стосовно культурних цінностей.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України (далі – ЗУ) «Про культуру» [6] та інших нормативно-правових актів в Україні існують доволі різноманітні заклади культури: театри, концертні організації, філармонії, культурні центри, продюсерські агентства, професійні мистецькі колективи, кіностудії, кіно-, відеопрокатні заклади, видавництва, музеї, архіви, заповідники, художні галереї (виставки), бібліотеки, клубні заклади, навчальні заклади культури і мистецтва, початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади (школи естетичного виховання) та студії, кінотеатри, цирки, парки

культури та відпочинку, архітектурні, дизайнерські, рекламні, реставраційні центри і майстерні тощо (ч. 3 ст. 9).

За сферою діяльності їх можна згрупувати таким чином: заклади, що надають інформаційні, пошукові та інші послуги (архіви, бібліотеки), демонстраційні (музеї, галереї, виставки), видовищні організації (театри, кінотеатри, філармонії, концертні організації, цирки, клуби, мистецькі колективи), інші заклади відпочинку та досліджень (парки, сади, заповідники), організації зі створення та експлуатації культурного продукту (кіностудії, кіно-, відеопрокатні заклади, видавництва, архітектурні, дизайнерські, рекламні, реставраційні центри і майстерні), навчальні заклади культури і мистецтва (школи естетичного виховання, музичні та інші спеціалізовані школи).

В Україні на підставі Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2012 р. № 984 [7], створено базову мережу закладів культури, яка складається із закладів культури загальнодержавного рівня та закладів культури місцевого рівня.

Так, до загальнодержавних законодавець відносить національні заклади культури та культурно-просвітницькі центри. Відповідно до ст. 25 ЗУ «Про культуру» статус національного закладу (установи) України може бути надано декільком закладам (установам) культури залежно від їх кількості у відповідній групі (театри, філармонії, бібліотеки, музеї, галереї, заповідники, цирки, музичні колективи і ансамблі, кіностудії). Виходячи з цього, законодавець надає «статус національного» виключно некомерційним організаціям, а в деяких законах ще й підкреслюється, що вони мають бути засновані на комунальній або

державній власності. Зокрема, у ч. 3 ст. 6 ЗУ «Про музеї та музейну справу» [8] визначається, що музею, що є у державній чи комунальній власності, який має музейні колекції загальнодержавного значення, набув міжнародного визнання і є провідним культурно-освітнім та науково-дослідним закладом у відповідних профільних групах музейної мережі України, у встановленому законодавством порядку може бути надано статус національного музею України. Аналогічно у ст. 7 ЗУ «Про театри та театральну справу» [9] зазначається, що провідному театру, який має загальнодержавне і міжнародне визнання та колектив якого має статус академічного, може бути надано статус національного.

Стаття 9 ЗУ «Про культуру» визначає суб'єктів, які можуть утворювати заклади культури. Це юридичні та фізичні особи, а також органи держави, Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування. Заклади культури можуть бути як приватними, так і публічними (юридичними особами приватного та публічного права). Публічні заклади створюються центральними органами виконавчої влади, органами влади Автономної Республіки Крим, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування. Відповідно приватні заклади утворюються творчими спілками, громадськими організаціями, іншими об'єднаннями громадян, юридичними та фізичними особами, у тому числі іноземними.

За загальним правилом заклади культури можуть бути створені у будь-якій організаційно-правовій формі. Але для визнання такої організації закладом культури необхідно, щоб основним видом її діяльності була діяльність у сфері культури.

Заклади культури можуть створюватися з метою отримання прибутку шляхом здійснення діяльності у культурній сфері та навпаки – ті, що такої мети безпосередньо перед собою не ставлять. Цілями останніх є створення умов для забезпечення розвитку творчості людини, збирання, збереження, використання і поширення інформації про матеріальні та духовні культурні цінності, наукові розробки, а також на забезпечення цілісності культурного простору України, доступності національного культурного надбання, дотримання прав громадян у сфері культури тощо. Саме їх і можливо віднести до некомерційних організацій. Це бібліотеки, архівні установи, музеї, заповідники, театри, створені за рахунок державних або комунальних коштів, та ін.

Архіви. Архівна установа (архів, архівний підрозділ, архівний відділ) – це відповідно установа чи структурний підрозділ, що забезпечує облік і зберігання архівних документів, використання відомос-

тей, що в них містяться, та формування Національного архівного фонду і здійснює управління, науково-дослідну та інформаційну діяльність у сфері архівної справи і діловодства

Створення архівів регулюється ЗУ «Про Національний архівний фонд та архівні установи» [10]. Стаття 22 цього Закону визначає, що архівні установи засновуються на будь-якій формі власності. Засновниками архівних установ можуть бути державні органи, органи місцевого самоврядування, юридичні та фізичні особи. Центральні державні архіви України, галузеві державні архіви створюються за рішенням Кабінету Міністрів України на підставі спільного подання центрального органу виконавчої влади у сфері архівної справи і діловодства та центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику в галузі, де створюється відповідний архів.

Законом встановлюються деякі обмеження стосовно діяльності архівів, заснованих на приватній формі власності. Такі архіви мають право зберігати будь-які документи, окрім документів, що належать державі і територіальній громаді.

Архівні установи в Україні складають таку систему: центральні державні архіви України; галузеві державні архіви; Державний архів в Автономній Республіці Крим; місцеві державні архівні установи; архівні установи органів місцевого самоврядування; архівні підрозділи державних наукових установ, музеїв та бібліотек; архівні підрозділи державних органів, органів місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств, установ та організацій; архівні підрозділи об'єднань громадян, релігійних організацій, а також підприємств, установ та організацій, заснованих на приватній формі власності; архівні установи, засновані фізичними особами або юридичними особами приватного права; науково-дослідні установи, а також підприємства та організації у сфері архівної справи і діловодства.

Діяльність архівної установи може бути призупинена за наказом Держкомархіву України [11]. Підставою для видання наказу Держкомархіву України про зупинення діяльності архівної установи є акти про обстеження стану збереженості документів Національного архівного фонду, складені працівниками Держкомархіву України чи уповноваженими Держкомархівом України державними архівними установами за дорученням керівництва зазначених державних архівних установ.

Ліквідація архівних установ здійснюється за рішенням засновників, власників або на інших підставах, передбачених законом. У цих випадках власник архівних документів зобов'язаний забезпечити їх збереженість відповідно до законодавства.

Бібліотеки. Бібліотека – інформаційний, культурний, освітній заклад (установа, організація) або структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки.

Порядок створення та ліквідації таких культурних закладів, як бібліотеки, регламентується ЗУ «Про бібліотеки і бібліотечну справу» [12]. Відповідно до цього Закону бібліотека може бути створена у вигляді установи або організації. Оскільки за ЦК України установа і є організацією (ч. 3 ст. 83), то можна вважати, що бібліотеки створюються у формі установ. Водночас бібліотеки не обов'язково повинні мати статус юридичної особи, якщо вона перебуває у складі якоїсь організації.

Засновниками бібліотек можуть бути органи державної влади, органи місцевого самоврядування, самоврядні організації, фізичні та юридичні особи, у тому числі іноземні.

Відповідно до ч. 4 ст. 12 ЗУ «Про бібліотеки і бібліотечну справу» бібліотека діє на основі статуту (положення), що затверджується її засновниками. Це положення також не відповідає ч. 3 ст. 87 ЦК України, відповідно до якої установчим документом установи є індивідуальний або спільний установчий акт.

Законодавець встановлює заборону на приватизацію бібліотек, які є юридичними особами. Це зроблено з метою охорони накопичених бібліотечних фондів.

Ліквідація бібліотек відбувається за рішенням власника, засновника – за згодою власника дане положення стосується випадків, коли засновниками бібліотек є організації, які мають власника. Наприклад, комунальне підприємство засновується територіальною громадою, а потім воно виступає засновником бібліотеки з дозволу територіальної громади, відтак і на її ліквідацію йому потрібна згода. Доцільність реорганізації та ліквідації бібліотек, що є у державній та комунальній власності, визначається відповідними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв.

Природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва. Природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, ботанічні

сади, дендрологічні парки, зоологічні парки загальнодержавного значення, а також регіональні ландшафтні парки є юридичними особами. Ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки місцевого значення та парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва відповідно до законодавства України можуть бути визнані юридичними особами (ч. 4 ст. 5 ЗУ «Про природно-заповідний фонд України») [13]. Указаний Закон встановлює, що всі вони мають організаційно-правову форму установ. Для їх функціонування необхідні ділянки землі та водного простору з усіма природними ресурсами, які повністю вилучаються з господарського використання і надаються їм у порядку, встановленому цим Законом та іншими актами законодавства України.

Щодо ліквідації таких установ законодавець не виділяє жодних особливостей.

Музей – науково-дослідний та культурно-освітній заклад, створений для вивчення, збереження, використання та популяризації музейних предметів та музейних колекцій з науковою та освітньою метою, залучення громадян до надбань національної та світової культурної спадщини (п. 6 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про музеї та музейну справу») [8].

Відповідно до ст. 1 Рекомендацій ООН, що стосуються найбільш ефективних мір забезпечення загального доступу до музеїв, від 14.12.1960 р. музеями є будь-які постійні установи, які слугують загальним інтересам для зберігання, вивчення і демонстрації різними способами й передусім шляхом експонування для задоволення й освітлення публіки сукупності елементів, які являють собою культурну цінність: колекції предметів мистецтва, історії, науки і техніки, ботанічні й зоологічні сади, акваріуми [14].

Розглянувши ці визначення, можна сказати, що визначення, надане в ЗУ «Про музеї та музейну справу», майже тотожне за своїм змістом визначенню, що міститься у Рекомендаціях ООН. В обох випадках музеями є установи, діяльність яких спрямована на освітлення людей. Саме через ці напрями вони й реалізують себе як науково-дослідні та культурно-освітні заклади.

Музеї є юридичними особами, крім тих, що створюються і діють у складі організацій, у тому числі навчальних закладів. Заснування музею може відбуватися у будь-якій організаційно-правовій формі. Засновниками музеїв можуть бути відповідні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також юридичні та фізичні особи. Для створення музею вони повинні забезпечити формування музейного зібрання, відповідну матеріально-технічну базу (ст. 7 ЗУ «Про музеї та музейну справу»). Діяльність музею відбувається на підставі статуту, яким затвер-

джуються напрями його діяльності, джерела фінансування, порядок ліквідації та умови збереження музейного зібрання у разі його ліквідації.

Фінансування музею планується та здійснюється засновниками залежно від форми власності, за рахунок благодійних внесків фізичних та юридичних осіб, інших джерел, не заборонених законодавством.

До додаткових джерел фінансування музеїв відноситься плата за відвідування музеїв і виставок, кошти, одержувані за науково-дослідні та інші види робіт, які виконує музейний заклад на замовлення підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян та громадян; прибутки від реалізації сувенірної продукції, предметів народних художніх промислів, видавничої діяльності; плата за кіно- і фотозйомки; інші джерела, в тому числі валютні надходження, відповідно до законодавства України.

Ліквідація музеїв здійснюється або за рішенням засновників, або за рішенням суду. Що стосується музейного зібрання, яке залишається після ліквідації музею, то відповідно до ч. 2 ст. 10 ЗУ «Про музеї та музейну справу», якщо ліквідуються музеї, засновані на державній та комунальній власності, порядок подальшого використання їх музейних зібрань визначає засновник за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв. У разі ліквідації організації, при (у складі) якій діє музей, а також у разі ліквідації музеїв, які діяли на громадських засадах, їх музейні зібрання та колекції асортиментних кабінетів, окремі предмети музейного значення, придбані за кошти державного та місцевих бюджетів, передаються до відповідних профільних музеїв у порядку, передбаченому Положенням про Музейний фонд України. У разі ліквідації музеїв, заснованих на приватній формі власності, переважне право на придбання музейних зібрань за інших рівних умов має держава.

Порядок формування Музейного фонду України, порядок обліку музейних предметів, музейних колекцій, музейних зібрань, забезпечення їх охорони, збереження і використання регламентується Положенням про Музейний фонд України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20 липня 2000 р. № 1147 [15].

Музейний фонд України складається з державної і недержавної частини. До державної частини Музейного фонду України належать музейні предмети, музейні зібрання, що є державною та комунальною власністю, зберігаються у державних та комунальних музеях. До державної частини Музейного фонду України належать також предмети музейного значення, що підлягають внесенню до державної части-

ни Музейного фонду України, музейні колекції, музейні зібрання, що зберігаються на підприємствах, в установах та організаціях державної і комунальної форми власності.

До недержавної частини Музейного фонду України належать музейні предмети, музейні зібрання, що зберігаються в музеях приватної форми власності.

Музейне зібрання поділяється на основний і науково-допоміжний фонди. Науково-допоміжний фонд, у свою чергу, поділяється на фонд сировинних матеріалів та експериментальний фонд.

Музейні предмети та предмети музейного значення підлягають обліку; документація, в якій ведеться такий облік, підлягає довічному зберіганню. У той самий час фондово-облікова документація музею не передається на зберігання в архівні установи. Музеї самостійно ведуть облік, зберігають документи, які належать до Національного архівного фонду, та використовують їх згідно із ЗУ «Про Національний архівний фонд та архівні установи». Необхідно звернути увагу на те, що облікові документи оформлюються виключно в рукописній формі. Копії книг надходжень можуть за рішенням керівника музею зберігатися в електронній формі за умови їх ідентичності рукописному варіанту. Такий факт є не досить зрозумілим у наш час, адже можливо й роздрукувати книгу, яка створена в електронному вигляді.

Будь-який рух музейних предметів та предметів музейного значення, а саме приймання і передача на постійне або тимчасове зберігання до музеїв здійснюються за відповідними актами на підставі рішень фондово-закупівельної комісії. В акті зазначаються форма передачі предметів музейного значення (закупівля, дарування (пожертвування), заповіт, рішення суду про передачу культурних цінностей у власність держави), відомості про їх історію, походження і побутування. До актів додаються копії документів, що підтверджують право власності на зазначені в них культурні цінності.

Музейний предмет, що передається на постійне зберігання, включається до основного фонду музею на підставі рішення фондово-закупівельної комісії, яке оформлюється відповідним протоколом. Предмет вважається прийнятим на постійне зберігання з моменту його первинної реєстрації та нанесення на нього відповідних облікових позначень. Зберігання музейних предметів без нанесення на них облікових позначень не допускається.

Облік музейних предметів здійснюється у три етапи: перший етап передбачає складення акта і реєстрацію музейного предмета у відповідній книзі надходжень (основного фонду, науково-допоміжного фонду, сировинних матеріалів, експериментального

фонду); на другому етапі проводиться реєстрація музейного предмета в інвентарній книзі; третій етап передбачає реєстрацію музейного предмета у спеціальній інвентарній книзі для предметів, що містять дорожочинні метали і коштовне каміння у разі наявності їх на предметі.

Вилучення музейних предметів, що належать до основного фонду, з фондово-облікової документації музею здійснюється лише з дозволу Міністерства культури та туризму на підставі рішення музейної ради та висновків експертно-фондової комісії.

Облік музейних предметів, переданих на тимчасове зберігання, ведеться на підставі актів приймання-передачі шляхом занесення відомостей про них до книги надходжень музейних предметів, прийнятих на тимчасове зберігання.

Театр – заклад культури (підприємство, установа чи організація) або колектив, діяльність якого спрямована на створення, публічне виконання та публічний показ творів театрального мистецтва (ст. 1 ЗУ «Про театри і театральну справу») [9]. Таке визначення знов-таки не відповідає термінології ЦК України, за якою юридична особа і є організацією, а її організаційно-правовою формою може бути товариство або установа. Тому визначення театру в спеціальному Законі потребує змін.

Тим не менш, аналізуючи визначення театру, яке міститься в цьому Законі, можна зробити висновок про те, що театр, створений як підприємство, є комерційною організацією, яка має на меті перш за все отримання прибутку. Що стосується театру, створеного як установа або організація, то такі заклади культури будуть некомерційними організаціями, які мають на меті перш за все публічне виконання та публічний показ творів театрального мистецтва. Натомість у ст. 8 ЗУ «Про театри і театральну справу» визначається, що основна мета театру не має на меті

одержання прибутку. Відтак це, по-перше, суперечить визначенню театру, наданому в ст. 1, адже якщо йдеться про театр як підприємство, то це напевно є суб'єктом, який має на меті отримання прибутку. По-друге, суб'єкти, що надають послуги у сфері культури, мають право вибору того, яким чином вони бажають надавати послуги. Театри, засновані на державній або комунальній власності, мають відповідний статус державного чи комунального театру.

Статтею 7 ЗУ «Про театри і театральну справу» визначається порядок створення театру. Рішення про це приймають його засновники – органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, юридичні або фізичні особи. Цією статтею окремо виділяється підстава створення театрів як їх самостійна ознака, якою є соціально-економічні, національні, культурно-мистецькі потреби регіонів та наявність відповідних творчих, кадрових і матеріально-технічних можливостей.

Установчі документи театру повинні відповідати вимогам Закону щодо установчих документів для відповідної організаційно-правової форми юридичної особи. Театри підлягають державній реєстрації в порядку, встановленому законом.

Таким чином, некомерційні культурні заклади України є досить різноманітними. Законодавство, яким врегульована їх діяльність, потребує вдосконалення, а саме: по-перше, необхідно у загальному законі визначити порядок їх створення, організаційно-правову форму, установчі документи та ін., узгодивши їх із передбаченими в ЦК України. По-друге, в спеціальних законах встановити специфіку того чи іншого закладу як юридичної особи та правовий режим її майна. По-третє, провести чітке розмежування між комерційними та некомерційними закладами. По-четверте, чітко визначити мету та напрями діяльності некомерційних закладів культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галянтич М. Непідприємницькі товариства у механізмі реалізації права на свободу об'єднань / М. Галянтич, В. Кочин // Юрид. Україна. – 2011. – №2. – С. 47–51.
2. Гура Н. О. Неприбуткові організації в Україні: особливості діяльності та класифікація / Н. О. Гура // Економіка України. – 2012. – №8. – С. 23–31.
3. Кочин В. В. Ознаки непідприємницьких товариств як юридичних осіб приватного права / В. В. Кочин // Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті В. П. Маслова, 25 лют. 2011 р. / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Х. : Кроссрод, 2011. – С. 336–339.
4. Спасибо-Фатеева И. В. Современная проблематика некоммерческих организаций / И. В. Спасибо-Фатеева // Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 90-річчю з дня народж. д-ра юрид. наук, проф. В. П. Маслова, 16 берез. 2012 р. / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Х. : Право, 2012. – С. 26–29.

5. Філатова Н. Ю. Саморегульвні організації як суб'єкти цивільного права : монографія / Н. Ю. Філатова ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Право, 2016. – 240 с.
6. Про культуру : Закон України від 14.12.2010 №2778-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2011. – №24. – Ст. 168.
7. Порядок формування базової мережі закладів культури : затв. постановою Каб. Міністрів України від 24.10.2012 №984 // Офіц. вісн. України. – 2012. – №81. – Ст. 3278.
8. Про музеї та музейну справу : Закон України від 29.06.1995 №249/95-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – №25. – Ст. 191.
9. Про театри і театральну справу : Закон України від 31.05.2005 №2605-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – №26. – Ст. 350.
10. Про Національний архівний фонд та архівні установи : Закон України від 24.12.1993 №3814-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – №15. – Ст. 86.
11. Положення про порядок зупинення діяльності архівних установ, що не забезпечують збереженість документів Національного архівного фонду : затв. наказом Держ. комітету архівів від 15.06.2000 №31 // Офіц. вісн. України. – 2000. – №33. – Ст. 1424.
12. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27.01.1995 №32/95-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – №7. – Ст. 45.
13. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16.06.1992 №2456-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – №34. – Ст. 502.
14. Рекомендация, касающаяся наиболее эффективных мер обеспечения общедоступности музеев от 14 декабря 1960 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/ru/995_243.
15. Положення про Музейний фонд України : затв. постановою Каб. Міністрів України від 20.07.2000 №1147 // Офіц. вісн. України. – 2000. – №30. – Ст. 1268.

REFERENCES

1. Haliantsch M., Kochyn V. (2011) Nepidpriemnytski tovarystva u mekhanizmi realizatsii prava na svobodu obiednan [Non-Commercial Society in the mechanism of the right to freedom of association]. *Yurydychna Ukraina. – Legal Ukraine*. 2. 47–51 [in Ukrainian].
2. Hura N. O (2012) Nepributkovi orhanizatsii v Ukraini: osoblyvosti diialnosti ta klasyfikatsiia [Non-profit organizations in Ukraine and specifics of classification]. *Ekonomika Ukrainy. – Ukraine economy*. 8. 23-31 [in Ukrainian].
3. Kochyn V. V. (2011) Oznaky nepidpriemnytskykh tovarystv yak yurydychnykh osib pryvatnoho prava [Signs of non-business communities as legal entities of private law]. *Aktualni problemy tsyvilnoho, zhytlovoho ta simeinoho zakonodavstva : materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf., prysviach. pam'yati V. P. Maslova, 25 liut. 2011 – Actual problems of civil, family law and housing materials Intern. nauk. and practical. Conf., devote. Memory VP Maslov, 25 February. 2011*. Nats. un-t «Yuryd. akad. Ukrainy im. Ya. Mudroho». – Kh. : Krossrout, 336-339. [in Ukrainian].
4. Spasibo-Fateyeva I. V. (2012) Sovremennaya problematika nekommercheskikh organizatsiy [Modern problems of Non-Commercial organizations]. *Aktualni problemi tsyvilnogo. zhytlovoho ta simeynogo zakonodavstva : Materiali mizhnar. nauk.-prakt. konf.. prisvyach. 90-richchyu z dnya narodzh. d-ra yurid. nauk. prof. V. P. Maslova. 16 ber. 2012 – Actual problems of civil, housing and family law: Materials Intern. nauk. and practical. Conf., devote. 90th Birthday anniversary. Dr. Legal. Science professor. VP Maslov, 16 March. 2012*. Nats. un-t «Yurid. akad. Ukraini im. Ya. Mudrogo». – Kh. : Pravo. 26-29 [in Russian].
5. Filatova N. Yu. (2016) *Samorehulivni orhanizatsii yak subiekty tsyvilnoho prava : monohrafiia [Self-regulatory organizations as subjects of civil law, the monograph]*. Nats. yuryd. un-t im. Yaroslava Mudroho. – Kharkiv : Pravo [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy «Pro kulturu» vid 14.12.2010 №2778-VI [Law of of Ukraine "On Culture" from 14.12.2010 number 2778-VI]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of of Ukraine*. 2011. №24. st. 168 [in Ukrainian].
7. Poriadok formuvannia bazovoi merezhi zakladiv kultury, zatverdzhenyi postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.10.2012 №984 [The procedure for forming the core network of cultural institutions approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine of 24.10.2012 №984]. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. – Official Herald of Ukraine*. 2012. – №81. – st. 3278 [in Ukrainian].
8. Zakon Ukrainy «Pro muzei ta muzeinu spravu» vid 29.06.1995 №249/95-VR [The Law of of Ukraine "On Museums and Museum Affairs" of 29.06.1995 number 249 / 95] *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Supreme Council of of Ukraine*. 1995. –№25. – st. 191. [in Ukrainian].

9. Zakon Ukrainy «Pro teatry ta teatralnu spravu» vid 31.05.2005 №2605-IV [Law of of Ukraine "On theater and theatrical work" from 31.05.2005 number 2605-IV]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady – Supreme Council of of Ukraine*. 2005. – №26. – st. 350 [in Ukrainian].
10. Zakon Ukrainy «Pro Natsionalnyi arkhivnyi fond ta arkhivni ustanovy» vid 24.12.1993 №3814-XII [Law of of Ukraine «On National Archive Fund and archive institutions» from 24.12.1993 number 3814-XII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Supreme Council of of Ukraine*. 1994. – №15. – st. 86 [in Ukrainian].
11. Polozhennia pro poriadok zupynennia diialnosti arkhivnykh ustanov, shcho ne zabezpechuiut zbezhenist dokumentiv Natsionalnoho arkhivnoho fondu, zatverdzhene Nakazom Derzhavnoho komitetu arkhiviv vid 15.06.2000 №31 [Regulation on the procedure for suspension of archival institutions that do not provide the safety of National Archival Fund documents approved by the State Committee of Archives of 15.06.2000 №31] *Ofitsiyni visnyk Ukrainy. – Official Herald of Ukraine*. 2000. – №33. – st. 1424. [in Ukrainian].
12. Zakon Ukrainy «Pro biblioteki i bibliotechnu spravu» vid 27.01.1995 №32/95-VR [Law of of Ukraine «On Libraries and Librarianship» of 27.01.1995 №32 / 95]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Supreme Council of of Ukraine*. 1995. – №7. – st. 45. [in Ukrainian].
13. Zakon Ukrainy «Pro pryrodno-zapovidnyi fond Ukrainy» vid 16.06.1992 №2456-XII [Law of of Ukraine «On Nature Reserve Fund of of Ukraine» dated 16.06.1992 number 2456-XII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Supreme Council of of Ukraine*. 1992. – №34. – st. 502. [in Ukrainian].
14. *Rekomendatsiya, kasaiushchaia naybole effektivnykh mer obespechenia obshchedostupnosti muzeev ot 14 dekabria 1960 [Recommendation concerning the Most Effective Means of Rendering Museums Accessible to Everyone of 14 December 1960]*. http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/ru/995_243. [in Ukrainian].
15. Polozhennia pro Muzeinyi Fond Ukrainy, zatverdzhene Postanovoiou Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20.07.2000 №1147 [The provisions of the Museum Fund of Ukraine approved Cabinet of Ministers of of Ukraine from 20.07.2000 number 1147]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy. – Official Herald of Ukraine*. 2000. – №30. – st. 1268 [in Ukrainian].

Т. В. ДУДЕНКО

ассистент кафедры гражданского права №1
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

УЧРЕЖДЕНИЯ КУЛЬТУРЫ КАК РАЗНОВИДНОСТЬ НЕПРИБЫЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

В статье на основании анализа положений законодательства дается развернутая характеристика учреждений культуры как неприбыльных организаций. Исследован правовой статус отдельных видов учреждений культуры, а также сформулированы предложения по усовершенствованию законодательства в части участия указанных субъектов в гражданских правоотношениях.

Ключевые слова: учреждения культуры, культурные ценности, субъекты гражданских прав, неприбыльные организации.

T. V. DUDENKO

Assistant Department of Civil Law number 1 Yaroslav Wise National Law University

CULTURAL INSTITUTIONS AS A VARIETY OF NON-PROFIT ORGANIZATIONS

Problem setting. Today, with the rapid expansion of the art objects market, the problem of civil circulation of cultural property become actual, as well as the issues of subjects of relevant legal relations. Among the variety subjects that have rights to cultural values, cultural institutions attract special interest, due to their special legal status.

Analysis of resent researches and publications. In recent times researches of non-profit organizations have been conducted by such scientists as M. K. Halyantych [1], O. N. Gura [2] V. V. Cochin [3], I. V. Spasibo-Fateeva [4], N. Yu. Filatov [5] and others. However the issues of cultural institutions participation in civil relations have not been studied in the legal literature.

Target of research. The purpose of this article is a comprehensive research of the system of cultural institutions as non-profit organizations that can act as subjects of civil relations on cultural values.

Article's main body. Cultural institutions may be established in order to profit in the cultural sphere or without mentioned goal. The aim of the latter is to create conditions for the development of human creativity, for collection, storage, using and dissemination of information on material and spiritual cultural values, scientific developments and to ensure the integrity of the cultural space of Ukraine, and for availability of national cultural heritage, for respecting the rights of citizens on culture, etc. Such institutions could be attributed to non-profit organizations. We're talking about library, archive institutions, museums, parks, theaters, created by state or municipal funds and others.

Conclusions and prospects for the development. Thus, non-profit cultural institutions of Ukraine are quite diverse. The legislation that regulated its activities needs improvement, the first: the law must determine the order of its creation, its legal form and constituent documents agreeing all this provision with the Civil Code of Ukraine. The second, the special laws should establish the specificity of an institution as a legal entity and the legal regime of property. The third, clear distinction between commercial and non-profit institutions should be made. The fourth, the purpose and activities of nonprofit cultural institutions also should be defined.

Key words: cultural institutions, cultural values, actors of civil rights, non-profit organizations.

Дуденко Т. В. Заклади культури як різновид неприбуткових організацій [Електронний ресурс] / Т. В. Дуденко // Право та інноваційне суспільство : електрон. наук. вид. – 2016. – № 2 (7). – Режим доступу: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Dudenko7.pdf>.